

Кушпільова К.В.

студентка,

Науковий керівник: Прохазка Г.А.

кандидат юридичних наук, асистент,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ЗА НОРМАМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

В XXI столітті у світі найвищою соціальною цінністю визнається людина, головне завдання сучасних держав є створення найкращих умов життя для всіх людей на землі, в якій не має місця для будь-якої дискримінації будь-то класова, расова, етнічна чи гендерна. Сьогодні достатньо важко знайти людину яка б не знала своїх прав та не вимагала б їх забезпечення. Проблема гендерної рівності виникла набагато раніше, та дала поштовх на закріплення таких стандартів у міжнародному праві.

Проблемі гендерної рівності присвячено багато дослідження низки науковців зокрема, зокрема: Зайчук В., Копиленко О., Оніщенко Н., Кобелянська Л., Абукикірова Н., Кушнір Н., Дашковська О., Камінська Н., Чернявський С., Перунова О. та ін. проте її актуальність продовжує зберігатись особливо в концепції сучасного стану забезпечення гендерної рівності міжнародним правом, тобто рівності можливостей чоловіка і жінки.

На думку Зайчук В., Копиленко О., Оніщенко Н. і Кобелянської Л. поняття гендерної рівності виникло на хвилі рівності прав чоловіка та жінки. При цьому неприпустимо сприймати за рівність однаковість, оскільки гендерні ролі не однакові за соціальним змістом, але потребують рівності в правових гарантіях реалізації можливостей різних статей. Основою гендерної рівності є заперечення єдності стандарту без урахування гендерних відмінностей і заперечення стандарту чоловічого як універсального [1, с. 76].

Як зазначає Абукикірова Н. саме розвиток ідеї гендерної рівності в історії захисту прав людини пов'язується з таким поняттям, як фемінізм – це концепція, яка виникла та розвивається як відповідь на соціальні потреби жінок. Поняття «гендер» сьогодні не має остаточного і

однозначного визначення, і це не недолік або проблема, а, скоріше, особливість самого поняття. Складність полягає в тому, що тут просліджується взаємозв'язок дії та мислення, які не можуть бути роз'єднані. Мова йде про розвиток, динамізм, остаточно не визначений, бо самовизначення є дія, що спричиняє серйозні наслідки [2, с. 124].

Велике значення в забезпеченні гендерної рівності в міжнародному співтоваристві, на думку Кушнір Н., має Комісія ООН з питань становища жінок, яка була створена Економічною і Соціальною Радою в 1946 р. Комісія приймає власні резолюції та рішення, а також готує проекти резолюцій і рішень для розгляду Економічною і Соціальною Радою. Комісія складається із представників 32 держав – членів Організації Об'єднаних Націй, що обираються Радою на чотири роки. Як правило, Комісія раз на два роки проводить у Нью-Йорку або Женеві сесію протягом трьох тижнів [3, с. 95].

У свою чергу, Дашковська О. вважає, що особлива роль з погляду міжнародно-правового захисту прав жінки належить Конвенції ООН 1979 р. «Про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок», специфіка якої полягає не тільки в широкому охопленні гендерних проблем, але й у тому, що до цього часу вона ратифікована більшістю держав світу, до яких, однак, не входять США. У зв'язку з цим постає питання, чому ж визнана як міжнародний еталон гендерної рівноправності Конвенція ООН 1979 р. виконується далеко не в усьому світі і яких заходів необхідно вжити міжнародному співтовариству, щоб досягти її більшої ефективності [4, с. 79].

В подальшому Дашковська О. Додаткового імпульсу цьому процесові надало схвалення Генеральною Асамблеєю Факультативного протоколу до Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, що допускає право подання жінками і неурядовими жіночими організаціями індивідуальних скарг про порушення Конвенції окремими особами, групою осіб або організаціями, які зазнали шкоди або в іншій формі потерпіли унаслідок порушення прав, передбачених Конвенцією [4, с. 80].

Специфічним правовим документом щодо посилення залучення жінок до питань миру та безпеки, на думку Камінська Н., Чернявський С., Перунова О., є Резолюція Ради Безпеки ООН «Жінки. Мир. Безпека», прийнята 31 жовтня 2000 року. Це перша резолюція Ради Безпеки, що закликає до поглиблення ролі жінок у процесах запобігання та врегулювання конфлікту з метою підтримання миру й безпеки. У резолюції йдеться про важливість: рівної та повної участі жінок у

питаннях миру й безпеки, зокрема, у вирішенні конфліктів і запобіганні їм; гендерної інтеграції в миротворчих місіях й операціях (гендерний мейнстримінг); забезпечення врахування специфічних потреб жінок і дівчат, їхнього досвіду та перспектив у політичних, правових і соціальних рішеннях; захист жінок та дівчат від сексуального насильства й інших форм насильства під час конфлікту; участі жінок у прийнятті рішень на всіх рівнях [5, с. 6].

У 2014 році Спеціальний представник у справах жінок, миру та безпеки, а також політики з питань людських ресурсів та співробітників з питань різноманітності розпочав реалізацію програми «Професійна мережа жінок НАТО» (NWPN) та «Наставництво». Мета NWPN – сприяти створенню спільної корпоративної культури та надання жінкам можливості для навчання, розвитку й наставництва. Програма наставництва спрямована на сприяння збільшенню кількості потенційних претендентів-жінок та подоланню структурних перешкод, які можуть існувати між різними службами та типами персоналу.

Натомість, в Брюсселі у 2018 році оновлено та схвалено політики і план дій з проблем жінок, миру і безпеки. НАТО, союзники та країни-партнери прагнуть зробити свій внесок у здійснення Резолюцій Ради Безпеки ООН та взяти на себе зобов'язання, включивши цю Політику в цивільні та військові структури. Інтеграція гендеру, реалізація жіночого права голосу в усіх аспектах роботи НАТО є важливим чинником успіху миру та безпеки. Така Політика враховує це, а структури, відповідальні за її реалізацію, керуються такими визначальними засадами: інтеграція, включення, підзвітність. Також Камінська Н., Чернявський С., Перунова О наголошують, що менш важливою у цьому процесі є також роль Ради Європи – найбільшої регіональної міжнародної організації. Так, одним з її ключових міжнародних актів, який є основою і національного законодавства з питань протидії насильству, є Конвенція Ради Європи щодо запобігання насильству стосовно жінок та домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція), підписана 2011 року і набрала чинності 1 серпня 2014 року [5, с. 8–11].

Вищезазначена конвенція надає країнам-учасникам комплексну юридичну базу, стратегії та заходи, засновані на найкращому досвіді запобігання та протидії насильству стосовно жінок та домашньому насильству. Її основні цілі:

– захист жінок від усіх видів насильства та запобігання, переслідування і викорінення насильства над жінками та домашнього насильства;

– сприяння викоріненню всіх видів дискримінації щодо жінок, сприяння рівноправності між жінками та чоловіками та розширення прав жінок;

– захист і допомога всім постраждалим від насильства над жінками та домашнього насильства;

– сприяння міжнародній співпраці, спрямованій проти цих видів насильства;

– забезпечення підтримки та допомоги організаціям і правоохоронним органам у співпраці між собою з метою запровадження інтегрованого підходу до викорінення насильства стосовно жінок та домашнього насильства.

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене можемо зробити висновок, що на сьогодні питання гендерної рівності викликає підвищену увагу широкої міжнародної спільноти. А на рівні міжнародно-правової практики набуває нових ознак поняття комплексного підходу до проблеми гендерної рівності. У сучасності спільним для всіх держав світу є процес глобалізації гендерної рівноправності, яка з правової точки зору виявляється у переміщенні проблеми прав людини в цілому і прав жінки зокрема з національного рівня на рівень міжнародного права, наслідком чого є прийняття низки міжнародних конвенцій і декларацій, присвячених гендерній проблематиці, визнання людини, незалежно від статі, рівноправним суб'єктом міжнародного права.

Список використаних джерел:

1. Зайчук В.О., Копиленко О.Л., Оніщенко Н.М., Кобелянська Л.С. Впровадження гендерних підходів у роботу комітетів Верховної Ради України : практичний посібник. 2005. 186 с.

2. Абубикірова Н.И. Что такое «гендер»? *Общественные науки и современность*. 1996. № 6. С. 123–125.

3. Кушнір Н.В. Міжнародний досвід законодавчого забезпечення гендерної рівності. *Право і безпека*. 2017. № 1(64). С. 93–98.

4. Дашковська О. Значення принципу гендерної рівності в механізмі забезпечення прав і свобод людини і громадянина (міжнародно-правовий аспект). 2009. Вісник Академії правових наук України. 2009. № 1(56). С. 78–85.

5. Камінська Н.В., Чернявський С.С., Перунова О.С. Законодавче регулювання та міжнародні стандарти гендерної рівності. Київ, 2020. С. 5–11.